

Тарас М.В.

Право на необмежений доступ до добровільного і конфіденційного або анонімного тестування на ВІЛ: міжнародно-правові аспекти

Проаналізовано міжнародно-правові аспекти реалізації права на необмежений доступ до добровільного і конфіденційного або анонімного тестування на ВІЛ, що є елементом права кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я.

Висвітлено формальні вимоги до захисту права на необмежений доступ до добровільного, конфіденційного або анонімного тестування на ВІЛ. Тестування на ВІЛ повинно супроводжуватися якісними консультаванням і супутніми послугами. Кожна людина повинна мати можливість прийняти добровільне й усвідомлене рішення, пройти чи ні тестування на ВІЛ. Медичні працівники повинні забезпечити пацієнтів мінімальною інформацією з тим, щоб отримати їхню інформовану згоду. Довільне, обов'язкове чи примусове тестування на ВІЛ заборонене як таке, що порушує етичні принципи й основні права людини і є безрезультатним в інтересах суспільної охорони здоров'я. Право на свободу від недобровільного тестування на ВІЛ ґрунтується на таких міжнародно гарантованих правах, як право на здоров'я, право на свободу, безпеку і недоторканність особи і право на свободу від медичних і наукових експериментів без добровільної згоди, яке є похідним від заборони катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання.

Проте довільне, обов'язкове чи примусове тестування на ВІЛ застосовується в багатьох країнах. Саме тому існує необхідність удосконалення норм національних законодавств у цій сфері. Також наголошується на формуванні на основі чинних норм міжнародного права, практики міжнародних організацій та органів прав людини міжнародного стандарту поведінки з людьми, що живуть з ВІЛ/СНІД. Згідно з цим стандартом, держави повинні забезпечити право на необмежений доступ до добровільного, конфіденційного або анонімного тестування на ВІЛ.

Ключові слова: права людей, які живуть з ВІЛ/СНІД, тестування на ВІЛ, інформована згода, право на здоров'я.

Тарас М.В.

Право на неограниченный доступ к добровольному и конфиденциальному или анонимному тестированию на ВИЧ: международно-правовые аспекты

Проанализированы международно-правовые основы реализации права на неограниченный доступ к добровольному, конфиденциальному или анонимному тестированию на ВИЧ, являющемуся элементом права каждого человека на наивысший достижимый уровень физического и психического здоровья.

Освещены формальные требования по защите права на неограниченный доступ к добровольному, конфиденциальному или анонимному тестированию на ВИЧ. Тестирование на ВИЧ должно сопровождаться качественными предварительным и посттестовым консультированием и сопутствующими услугами. Каждый человек должен иметь возможность принять добровольное и осознанное решение, пройти или нет тестирование на ВИЧ. Медицинские работники должны обеспечить пациентов минимальной информацией с тем, чтобы получить их информированное согласие. Произвольное, обязательное или принудительное тестирование на ВИЧ запрещено как нарушающее этические принципы и основные права человека и безрезультатное в интересах общественного здравоохранения. Право на свободу от недобровольного тестирования на ВИЧ основывается на таких международно гарантированных правах, как право на здоровье, право на свободу, безопасность и неприкосновенность личности и право на свободу от медицинских, научных или иных опытов без добровольного согласия, являющееся производным от права на свободу от пыток и других жестоких, бесчеловечных или унижающих человеческое достоинство видов обращения или наказания.

Тем не менее произвольное, обязательное или принудительное тестирование на ВИЧ продолжает применяться во многих странах. Именно поэтому существует необходимость дальнейшего совершенствования норм национальных законодательств в данной сфере. Также подчеркивается важность формирования на основании действующих норм международного права и практики международных организаций и органов по правам человека международного стандарта обращения с людьми, живущими с ВИЧ/СПИД. Согласно этому стандарту, государства должны гарантировать право на неограниченный доступ к добровольному, конфиденциальному или анонимному тестированию на ВИЧ.

Ключевые слова: права людей, живущих с ВИЧ/СПИД, тестирование на ВИЧ, информированное согласие, право на здоровье.

Література

1. Расширение тестирования и консультирования на ВИЧ как обязательный компонент мероприятий по обеспечению всеобщего доступа к профилактике, лечению, уходу и поддержке при ВИЧ-инфекции в Европейском регионе ВОЗ: Основы политики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.who.int/hiv/pub/vct/hiv_testing_counseling/ru/index.html (*Rasshireniye testirovaniya i konsul'tirovaniya na VICH kak obyazatel'nyu komponent meropriyatiy po obespecheniyu vseobshchego dostupa k profilaktike, lecheniyu, ukhodu i podderzhke pri VICH-infeksii v Yevropeyskom regione VOZ: Osnovy politiki [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: http://www.who.int/hiv/pub/vct/hiv_testing_counseling/ru/index.html*).

2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042 (*Mizhnarodnyy pakt pro ekonomichni, sotsial'ni i kul'turni prava vid 16.12.1966 r. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042*).

3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18.12.1979 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_207 (*Konventsiya Organizatsiyi Ob'yednanykh Natsiy pro likvidatsiyu vsikh form dyskryminatsiyi shchodo zhinok vid 18.12.1979 r. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_207*).

4. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21.12.1965 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_105 (*Mizhnarodna konventsiya pro likvidatsiyu vsikh form rasovoyi dyskryminatsiyi vid 21.12.1965 r. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_105*).

5. Right to Health, Fact Sheet No. 31, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, World Health Organization [*Electronic resource*]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/Factsheet31.pdf>.

6. Замечание общего порядка №14 – Право на наивысший достижимый уровень здоровья (статья 12) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www2.ohchr.org/english/bodies/icm-mc/docs/8th/HRI.GEN.1.Rev9_ru.pdf (*Zamechaniye obshchego poryadka №14 – Pravo na naivysshiy dostizhimyy uroven' zdorov'ya (stat'ya 12) [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: http://www2.ohchr.org/english/bodies/icm-mc/docs/8th/HRI.GEN.1.Rev9_ru.pdf*).

7. The HIV/AIDS Legal Assessment Tool: Assessment Methodology Manual // The American Bar Association, 2012. – 150 p.

8. Rajkumar R. A Human Rights Approach to Routine Provider-Initiated HIV Testing / Rahul Rajkumar // *Yale Journal of Health Policy, Law, and Ethics*. – 2007. – Vol. 7: Iss. 2, Article 3. – P. 319-385.

9. Руководство по вопросам ВИЧ-тестирования и консультирования по инициативе медицинских работников в лечебно-профилактических учреждениях, ВОЗ, 2007 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://whqlibdoc.who.int/publications/2007/9789244595565_rus.pdf?ua=1 (Rukovodstvo po voprosam VICH-testirovaniya i konsul'tirovaniya po initsiative meditsinskih rabotnikov v lechebno-profilakticheskikh uchrezhdeniyakh, VOZ, 2007 [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: http://whqlibdoc.who.int/publications/2007/9789244595565_rus.pdf?ua=1).

10. Brookmeyer R. Measuring the HIV/AIDS Epidemic: Approaches and Challenges / Ron Brookmeyer // *Oxford Journals, Medicine, Epidemiologic Reviews*. – 2010. – Volume 32, Issue 1. – P. 26-37.

11. UNAIDS/WHO Policy Statement on HIV Testing, 2004 [*Electronic resource*]. – Access mode: http://data.unaids.org/una-docs/hivtestingpolicy_en.pdf.

12. Международные руководящие принципы по ВИЧ/СПИДу и правам человека (Объединенный вариант 2006 г.), ЮНЭЙДС, 2006 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HIVAIDSGuidelinesru.pdf> (Mezhdunarodnyye rukovodyashchiye printsipy po VICH/SPIDu i pravam cheloveka (Ob'yedinenny variant 2006 g.), YUNEYDS, 2006 g. [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HIVAIDSGuidelinesru.pdf>).

13. Berg J. W. Informed Consent: Legal Theory and Clinical Practice / Jessica W. Berg, Paul S. Appelbaum, Charles W. Lidz, Lisa S. Parker // Oxford University Press, 2001. – 2nd Edition. – 352 p.

14. Report of the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health, 2009, U.N. Doc. A/64/272 [*Electronic resource*]. – Access mode: <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Health/Pages/AnnualReports.aspx>.

15. Kingaipe et al v. Attorney General, High Court of Zambia, Judicial Decision, 2010 [*Electronic resource*]. – Access mode: <http://www.aidslex.org/english/e-Library/Search-Results/?dtype=5&topic=18>.

16. Jimson v. Botswana Building Society, Industrial Court of Botswana, Judicial Decision, 2005 [*Electronic resource*]. – Access mode: <http://www.aidslex.org/english/e-Library/Search-Results/?dtype=5&topic=18>.